

© SANDER PALMANS

OMGANG MET VOEDER EN WATER IN DE PRAKTIJK

In april 2015 ging het demonstratieproject 'Reductie van het voederverbruik als sleutel tot rendabel varkens produceren' van start. De opzet van dit project is om het voederverbruik te verlagen door op een efficiëntere manier met voeder om te gaan. Hierbij spitst men zich specifiek toe op het aspect voedervermorsing.

– Sander Palmans, PVL Bocholt & Katrijn Ingels, UGent

In het diverse scala van kostenposten blijven de voederkosten op varkensbedrijven nog steeds veruit de grootste. Een kleine verbetering op de voederefficiëntie heeft door de sterke hefboomwerking dan ook snel een grote invloed op bedrijfseconomisch vlak. Er zijn vele strategieën om de voederefficiëntie te verbeteren. In dit artikel gaan we vooral dieper in op de praktische omgang met voeder. Om na te gaan hoe Vlaamse varkenshouders hiermee omspringen werden 28 bedrijven bezocht. Hierbij is vooral aandacht geschonken aan de afstelling van voederbakken en de eventuele aanwezigheid van voeder op of onder de roosters. Daarnaast is eveneens nagegaan op welke manier de bedrijven omgingen met het drinkwater op hun bedrijf.

Het belang van voederconversie kan moeilijk overschat worden. Een verschil van 0,1 in voederconversie zorgt ervoor dat een varken op zijn afmestperiode 9 kg voe-

.....
Het belang van voederconversie kan moeilijk overschat worden.

der minder eet. Tegen 250 euro per ton is dit al snel 2,25 euro per vleesvarken.

Omgang met voeder

Uit de blik op de afstelling van voederbakken blijkt dat er vaak nog heel wat verbetering mogelijk is (foto 1 p. 19). Voederbakken blijken vaak onnodig vol te zitten. Dit zal er dikwijls toe leiden dat dieren voeder vermorsen. De kans op vermorsing wordt bovendien nog groter doordat voeder dat langer in de bak blijft liggen een deel van zijn smakelijkheid verliest. Het vermorsen gebeurt enerzijds door het voeder gewoon over de rand te

duwen. Anderzijds zullen dieren vaak voeder verliezen tijdens het eten. Een varken dat zijn mond vol voeder neemt en vervolgens de voederbak verlaat, zal geregeld een gedeelte van dat voeder verliezen. In overvolle brijbakken is dat verschijnsel nog duidelijker aangezien er dikwijls nog een grote hoeveelheid voeder aan de neus van het varken blijft hangen. Dit is zuiver verlies!

De voornaamste reden van de te wijd afgestelde voederbakken is een gebrek aan aandacht. Door de drukke bezigheden wordt er niet altijd de tijd genomen om bij de rondgang door de stal even onderaan in de voederbak te kijken. Een heilige graal voor de afstelling van voederbakken bestaat helaas niet en is bedrijfs-, voeder- en vooral voederbakafhankelijk maar als algemene regel kan worden genomen dat een beperkte hoeveelheid voedervervoorziening voldoende is om de dieren van voldoende voeder te voorzien (foto 2). Uit

eerdere proeven rond de afstelling van voederbakken bleek ook dat varkens met te wijd afgestelde voederbakken een hogere voederconversie behaalden. Dit geldt eveneens voor biggen.

Technische optimalisatie versus gebruiksgemak

Brijbakken bieden qua technische prestaties een aantal voordelen ten opzichte van droogvoederbakken zoals hogere voederopname en bijbehorend een hogere groei. Ze vragen echter ook meer inspanning aan de varkenshouder om de afstelling in de gaten te houden. Zeker wanneer er veel gevoederd wordt, is het risico steeds aanwezig dat de varkens de voederbak zullen 'dichtsmeren'. De verleiding is dan vaak groot om de voederbakken verder open te draaien waardoor er mogelijk opnieuw te veel voeder in de bak terecht komt.

Voederbakken die niet meer (goed) af te stellen zijn, worden best snel vervangen. Het vervangen van voederbakken vraagt een investering maar een dagelijks verlies van voeder zorgt op lange termijn voor verliezen die veel groter zijn.

Op de vraag of het mogelijk is om alle vormen van voedervermorsing tegen te gaan is het antwoord allicht negatief. Bij de opzet van varkens in de vleesvarkensstal blijkt vaak dat de dieren nog te klein zijn voor de voederbak waardoor ze met hun poten in de bak gaan staan. Ook in de biggenbatterij lopen dieren nog geregeld door het voeder. Het is wellicht onmogelijk om dit volledig uit te sluiten maar door het correct afstellen van voederbakken, zodat er nog slechts enkele centimeters voeder in de voederbak ligt, zal dit effect wel beperkt kunnen worden.

Omgang met water

We hebben reeds het belang van voeder op een praktijkbedrijf onderstreept maar aangezien een varken twee tot drie keer zoveel drinkt als eet is de omgang met water nog belangrijker. Bovendien heeft de omgang met water soms een directe invloed op voedervermorsing. Water blijkt op praktijkbedrijven vaak een onbekend probleem. Aangezien het water in dichte leidingen zit tot het moment dat het uit de drinknippels komt, is dit voor de varkenshouders ook vaak onzichtbaar.

Uit onderzoek blijkt dat de maximale wateropnamecapaciteit van een volwassen zeug 1,8 liter per minuut bedraagt. Voor een big is dat 250 ml per minuut. Hieruit kan verondersteld worden dat de opnamecapaciteit van een vleesvarken 1 à 1,5 liter per minuut bedraagt. Uit onze metingen bleek dat er veel variatie zit op de debieten van de drinknippels gaande van 0,4 tot 9 liter per minuut! Dat betekent dat op sommige bedrijven de druk op de waterleiding zo hoog is dat de varkens een emmer water in 1 minuut zouden moeten kunnen leegdrinken! Het spreekt vanzelf dat dit te hoog is.

Het gemiddelde debiet van drinknippels bedroeg 2,50 l per minuut. Net zoals het ter beschikking stellen van voeder is het voorzien van meer water niet altijd beter. Een teveel aan water wordt vandaag vaak opgevangen in een drinkbak. Varkens drinken meestal uit een drinkbak zodat het water bij een te hoge druk niet direct verloren is. Toch blijkt dat een te hoge waterdruk tot watervermorsing kan leiden (foto 3). Waar een te hoge waterdruk in drinkwaterbakken niet altijd direct een probleem geeft, is dat anders bij brijbakken. Een hoge waterdruk bevordert immers het 'dichtsmeereffect'.

Blijven werken aan optimalisatie

Ook de waterkwaliteit blijkt vaak minder goed dan verwacht. Hoewel de overgrote meerderheid van de bedrijven ervan uitging dat zijn drinkwater van goede kwaliteit was bleek dat er slechts bij 15 à 20% van de bedrijven op elke plaats helder water uit de leidingen kwam. 55% van de bedrijven vertrok al met een neerslag in het water aan de bron. Daarnaast bleek ook de waterkwaliteit niet altijd even goed. Zo bleek dat slechts 26% van de bedrijven water had dat vrij was van bacteriologische besmettingen. Samengevat kunnen we dus zeggen dat er zowel qua omgang met voeder als qua omgang met water nog werk aan de winkel is. De belangrijkste richtlijn is meer aandacht voor de afstelling van voederbakken. Ten tweede moeten we ons bewust zijn van de hoeveelheid voeder die we ter beschikking stellen van het varken. We weten immers dat een varken geen volle voederbak nodig heeft. Tot slot mogen we ook het drinkwater niet uit het oog verliezen: het is belangrijk zowel aan het debiet als aan de kwaliteit aandacht te besteden! ■

- 1 Te volle voederbakken geven aanleiding tot morsen. Bovendien verliest het voeder sneller zijn smakelijkheid.
- 2 Varkens met te wijd afgestelde voederbakken halen een hogere voederconversie.
- 3 Een te hoge waterdruk kan tot watervermorsing leiden.